

Valtuustoaloite huumeiden käyttäjien terveysneuvonnasta ja puhtaiden käyttövälineiden jakelusta

Kaupunginvaltuusto 08.11.2021 § 143

”Huumeiden riskikäyttöön liittyy monia sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Terveyshaitat liittyvät mm. käytettyjen huumeiden välittömiin vaikutuksiin, eri huumeiden käyttötapoihin tai pitkäaikaiskäytön myötä kehittyviin sairauksiin.

Terveysneuvontatyö on matalan kynnyksen toimintaa, jossa anonymiteetillä on suuri painoarvo. Huumeidenkäyttäjien keskuudessa on paljon pelkoa viranomaisia kohtaan sekä huolta huumeidenkäytön paljastumisen seurauksista. Arviolta vain noin puolet huumeidenkäyttäjistä on terveysneuvontatyön piirissä.

Oikea, asianmukainen ja neutraali tieto infektioista, yliannostuksista, vaihtoehtoisista käyttötavoista ja muista huumeiden käyttöön liittyvistä erityispiirteistä sekä haitallisten tapojen välttämisestä voi auttaa käyttäjää muuttamaan huumeiden valmistus- ja käyttötapoja vähemmän riskialttiiseen suuntaan, vaikka käyttö jatkuukin. Myös puhtaiden pistosvälineiden hyvä saatavuus on tärkeää pyrittäessä ehkäisemään veriteitse tarttuvien infektioiden leviämistä. Pistosvälineiden puhtaudesta huolehtiminen voi johtaa vähitellen lisääntyvään kiinnostukseen omasta terveydestä ja vähitellen myös kiinnostukseen huumeiden käytöstä luopumiseen.

Suomessa on viime vuosien aikana avattu useilla paikkakunnilla pistämällä huumeita käyttäville tarkoitettuja terveysneuvontapisteitä. Ne tarjoavat terveysneuvontaa ja erilaista tukea omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen. Terveysneuvonnan lisäksi niissä on mahdollisuus vaihtaa käytetyt pistosvälineet puhtaisiin kertakäyttövälineisiin, saada A- ja B-hepatiittirokotuksia, ottaa HIV- ja hepatiittitestejää, saada haavahoitoa ja lievien ihotulehdusten hoitoa sekä ohjausta ja tukea muihin hoitopaikkoihin hakeutumiseen tai asioiden hoitamiseen.

Tartuntatutiasetuksen 6§:n mukaan tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnallisen toimielimen ja kunnan tartuntataudeista vastaavan lääkärin tulee huolehtia tartuntatautien ehkäisyyn liittyvästä terveysneuvonnasta ja suonensisäisesti huumeita käyttävien käyttövälineiden vaihtamisesta tartuntatautien torjunnan edellyttämän tarpeen mukaan. Lähde: Päihdelinkki.

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä esittää, että Ylöjärvi alkaa aktiivisesti selvittämään terveysneuvontapisteen perustamista lähipalveluksi ja sen yhteyteen puhtaiden käyttövälineiden jakelua.

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä”

Päätös Kaupunginvaltuusto päätti lähettää em. valtuustoaloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 29.11.2021 § 422

Esittelijä Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus Kaupunginhallitus päättää lähettää valtuustoaloitteen perusturvalautakunnalle lausuntoa varten.

Päätös Hyväksyttiin kaupunginjohtajan tekemällä lisäyksellä, että lähetetään aloite lausunnolle myös hyvinvointikoordinaattorille.

Perusturvalautakunta 14.06.2022 § 48

Valmistelija Hyvinvointipäällikkö Anna Mäkelä

Ylöjärvellä toteutettavaa mielenterveys- ja päihdetyötä ohjaavat Ylöjärven kaupungin Mielenterveys ja päihdesuunnitelma sekä Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma. Mielenterveys- ja päihdesuunnitelmassa kuluvan ohjelmakauden yhdeksi kehittämiskohteeksi on asetettu päihdekäytön puheeksi ottamisen lisääminen terveyspalveluissa. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelmassa on kuluvalle ohjelmakaudelle kirjattu painopisteeksi päihteiden riskikäytön ja haittojen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen varhaisessa vaiheessa. Myös haittojen ehkäisyn panostaminen on kirjattu yhdeksi Ehkäisevän päihdetyön suunnitelman painopisteeksi.

Riskiehkäisyssä työtä tyypillisesti kohdennetaan päihteiden käytölle tai sen haittoille suuremmassa riskissä oleviin ryhmiin tai yksilöihin. Haavoittuvien ryhmien kanssa työtä tehtäessä olennaista on parantaa heidän elinolojaan ja vahvistaa suojaavia tekijöitä heidän elämässään. Yksilöihin kohdistavassa työssä varhaisessa vaiheessa tuetaan yksilöitä heidän omasta taustastaan tai persoonastaan johtuvien riskien hallinnassa, etteivät ne johtaisi lisääntyneeseen päihteiden käyttöön. Ideana on siis tunnistaa riskit varhain ja tarjota niihin tukea. (THL: Huumetilanne Suomessa 2020.) Tällä hetkellä matalan kynnyksen palvelua Ylöjärvellä mielenterveys- ja päihdeasioissa tarjoaa POIMI-hankkeessa perustettu Mielikioski sekä sote-keskuksen palvelut. Varhaisen tukemisen työkaluksi on osana tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushanketta valmisteltu Hyvän kohtaamisen tukilista, joka koottiin yhteistyössä kokemusasiantuntijoiden kanssa osana aikuisten perustason mielenterveys- ja päihdetyön toimintamalleja. Kyseisissä toimintamalleissa painottuu mielenterveyden ja päihteettömyyden edistäminen osana kaikkea kohtaamistyötä ja myös perheen ja läheisten huomioimista osana aikuisten palvelupolkuja. Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan myös osana etsivää nuorisotyötä ja erityisnuorisotyön palveluita.

Siinä missä ehkäisevässä päihdetyössä huumeiden käyttöä ehkäistään osana laajempaa kokonaisuutta universaalein ja riskiehkäisyn keinoin, niin huumeiden käytön haittojen vähentämisessä työ kohdentuu nimenomaan huumeita käyttäviin. Tavoitteena on erilaisin interventioin ja toimintatavoin vähentää käytöstä yhteiskunnalle, yhteisöille ja yksilöille aiheutuvia sosiaalisia, terveydellisiä ja taloudellisia haittoja. (THL: Huumetilanne Suomessa 2020.) Terveyden ja hyvinvoinninlaitos on julkaissut suositukset huumekuolemien ehkäisemiseksi Suomessa. Suosituksissa asiantuntijaryhmä ehdottaa, että huumeiden käyttäjien terveysneuvontapalveluihin pääsy tulisi tehdä mahdollisimman helpoksi kaikkialla Suomessa. Palveluita tulee olla kattavasti ja joustavasti saatavilla huomioiden huumeita käyttävien ihmisten määrä ja tarpeet eri alueilla. Pienemmissä kaupungeissa terveysneuvonnan järjestämistä suositellaan toteutettavaksi yhteistyössä muiden kuntien kanssa tai liikkuvana terveysneuvontapalveluna. (THL: Huumekuolemien ehkäisyn Suomen malli) Huumeiden käyttäjien terveysneuvontapalveluilla voidaan toteuttaa niin riskiehkäisyä kuin haittoja vähentävääkin työtä. Huumeidenkäyttäjille kohdennettu liikkuva terveysneuvontapalvelu on Ylöjärvellä kilpailutettu vuonna

2021 ja palvelua on määrä alkaa toteuttaa yhteistyössä A-Klinikan kanssa vuoden 2022 aikana.

Valmistelija

Johtava ylilääkäri Mauri Jokinen

Valtuustoaloitteessa esitetään, että Ylöjärvi alkaa aktiivisesti selvittämään terveysneuvontapisteen perustamista lähipalveluksi ja sen yhteyteen puhtaiden käyttövälineiden jakelua.

Tähän saakka huumeiden käyttäjien terveysneuvonta on järjestetty ostopalveluna A-klinikalta Tampereen kaupungin alueella. Ylöjärvi on yhdessä muiden kehyskuntien kanssa kilpailuttanut kaikki päihdepalvelut Kuntien Hankintapalvelut Kuha Oy:n kautta loppuvuoden 2021 aikana. Huumeiden käyttäjien terveysneuvonnan palveluntuottajaksi tuli kilpailutuksen seurauksena A- klinikka Oy. Ostettavan palvelun sisältö kattaa valtuustoaloitteessa mainitut osa-alueet ja noudattaa ajantasaista lainsäädäntöä sekä asetuksia. Palvelu noudattaa terveysneuvontaa koskevia ja voimassa olevia Käypä hoito -suosituksia.

Ylöjärvi halusi huumeiden käyttäjien terveysneuvontaa ja puhtaiden käyttövälineiden jakelua myös lähipalveluksi ja valitsi toimintatavaksi myös jalkautuvan terveysneuvonnan. Palvelua toteutetaan jatkossa liikkuvasta mobiiliyksiköstä, jota varten palveluntuottajalla on kalustettu pakettiauto. Päihdehuollon henkilöstövaihdosten johdosta mobiiliyksikön toiminta ei ole vielä alkanut, mutta tavoitteena on saada se alkamaan kesän aikana. Aluksi mobiiliyksikkö on paikkakunnalla kerran viikossa noin 3–4 tuntia kerrallaan iltapäivisin ja reitti sekä pysähdyspaikat suunnitellaan yhdessä tilaajan ja tuottajan kanssa. Jatkossa tarve katsotaan sen mukaan, mitä kokemuksia palvelutarpeesta on saatu. Laskutus koostuu paikallaolotunneista sekä palvelua käyttäneiden asiakkaiden määrästä. Hintaero A-klinikan kiinteään toimipisteeseen muodostuu liikkuvan yksikön paikallaolotunneista, josta laskutus on 110 €/tunti.

Esittelijä

Terveys- ja sosiaalijohtaja

Päätösehdotus

Perusturvalautakunta päättää antaa selosteosan mukaisen lausunnon kaupunginhallitukselle vastauksena valtuustoaloitteeseen.

Päätös

Keskustelun jälkeen päätösehdotus hyväksyttiin.

Kaupunginhallitus 08.08.2022 § 244

687/06.00.00/2021

Esittelijä

Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää ehdottaa kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy hyvinvointipäällikön ja perusturvalautakunnan lausunnot vastauksena aloitteeseen.

Päätös

Hyväksyttiin.